

**ΕΡΓΑΣΙΑ της μαθήτριας της Β' τάξης του 3^{ου} ΓΕΛ Αμπελοκήπων
ΜΑΝΙΚΑΚΗ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ**

**«ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ: Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΦΙΛΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ 1821.
Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΜΟΛΔΟΒΛΑΧΙΑ».**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 2021

A. Εισαγωγή

Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης ήταν Έλληνας πρίγκιπας, λόγιος, στρατιωτικός και αρχηγός της Φιλικής Εταιρείας. Γεννήθηκε στις 12 Δεκεμβρίου το 1792 στην Κωνσταντινούπολη, όντας γόνος ευκατάστατης και πολύ ισχυρής Φαναριώτικης οικογένειας. Ήταν ο πρωτότοκος γιος του Κωνσταντίνου Υψηλάντη, ο οποίος υπήρξε Ηγεμόνας της Μολδοβλαχίας, και της Ελισάβετ Βακαρέσκου. Ο Αλέξανδρος, είχε άλλα έξι αδέρφια, τους Δημήτριο, Νικόλαο, Γεώργιο, Γρηγόριο, Αικατερίνη και Μαρία Υψηλάντη, με πιο γνωστό από αυτούς τον Δημήτριο. Αξίζει να σημειωθεί, η διάκρισή του στους αγώνες κατά του Ναπολέοντα· μάλιστα στην μάχη της Δρέσδης έχασε το δεξί του χέρι σε ηλικία 21 ετών.

B. Καταγωγή (οικογένεια)

Η ιστορία της οικογένειας Υψηλάντη ξεκινάει από το 1200 στην περιοχή της Τραπεζούντας, όταν ο Κωνσταντίνος Ξιφιλινός Υψηλάντης, αυλάρχης του αυτοκράτορα Εμμανουήλ Γ΄ της Τραπεζούντας, παντρεύεται την κόρη του αυτοκράτορα. Η ιστορία της οικογένειας συνεχίζεται όταν οι Φράγκοι πολιορκούν την Κωνσταντινούπολη και έτσι την σκυτάλη κρατά πια ο Αλέξιος Κομνηνός Δούκας, με στόχο να δημιουργήσει και πάλι την αυτοκρατορία της Τραπεζούντας. Οι πρόγονοι της οικογένειας του Αλέξανδρου εγκαθίστανται πια στα Υψηλά, ένα χωριό έξω από την Τραπεζούντα, εξού και το όνομα της οικογένειας. Όταν, βέβαια, ο Μωάμεθ Β΄ κατέλαβε την Τραπεζούντα, εγκαταστάθηκαν πρώτα στο Νεοχώρι και έπειτα στα Θεραπειά, όπου και ήταν χτισμένο το παλάτι του Αλέξανδρου Ι. Υψηλάντη, παππού του Αλεξάνδρου του νεότερου.

B.1. Αλέξανδρος Ι. Υψηλάντης

Ο Αλέξανδρος Ι. Υψηλάντης ο πρεσβύτερος αποτέλεσε μια από τις μεγαλύτερες πολιτικές φυσιογνωμίες της Ανατολής. Υπήρξε άνθρωπος μορφωμένος, πολυμαθέστατος και κάτοχος της γαλλικής, ιταλικής, τουρκικής, ελληνικής, αραβικής και περσικής γλώσσας. Μάλιστα, το 1774 διορίστηκε δραγουμάνος, μέγας διερμηνέας δηλαδή της Υψηλής Πύλης και έναν μήνα αργότερα, ηγεμόνας της Βλαχίας για κάποια χρόνια, ώσπου γύρισε πίσω στην Πόλη. Η διερμηνεία του διήρκεσε μόνο τριάντα

πέντε ημέρες, αλλά κατά το βραχύ αυτό διάστημα, πρόσφερε την πιο σπουδαία από όλες τις υπηρεσίες στην Ελλάδα, διότι μόλις έγινε γνωστή στην Κωνσταντινούπολη η επανάσταση στη Πελοπόννησο¹, με Ρωσική υποκίνηση, ο Σουλτάνος Αμπτούλ Χαμίτ διέταξε την γενική (κατά το κράτος) σφαγή των Ελλήνων. Ο Υψηλάντης με τη βοήθεια του τότε Βεζίρη, εκμεταλλεύτηκε την εύνοια του Σουλτάνου προς αυτόν και πέτυχε την ανάκληση της διαταγής και έτσι έσωσε άπειρες ζωές από το σπαθί των δημίων. Επίσης, πρωτοστάτησε στην υπογραφή της Συνθήκης του Κιουτσούκ-Καϊναρτζή, που ήταν αποτέλεσμα του πρώτου μεγάλου

Ρωσοτουρκικού πολέμου (1768-74), όπου οι Οθωμανοί αναγκάστηκαν να ζητήσουν ειρήνη από τους Ρώσους. Γι' αυτό και υπογράφηκε η ομώνυμη συνθήκη ειρήνης με την οποία η Ρωσία διαμόρφωσε τη διπλωματική βάση για περαιτέρω επέμβαση στα εσωτερικά της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Η Συνθήκη αυτή συντάχθηκε και υπογράφηκε μέσα σε 6 ημέρες και περιλαμβάνει 28 φανερά και 2 μυστικά άρθρα. Ο γέρος Αλέξανδρος Υψηλάντης, το 1796 έλαβε ξανά το

αξίωμα του ηγεμόνα της Βλαχίας και έπειτα από κάποια χρόνια παραιτήθηκε και έζησε στα Θεραπειά. Η εποχή κατά την οποία ο πρεσβύτερος Αλέξανδρος Υψηλάντης κυβέρνησε, χαρακτηρίστηκε ως «χρυσός αιώνας της Βλαχίας» λόγω των έργων που οραματίστηκε και υλοποίησε ο ίδιος. Το τέλος της ζωής του ήρθε όταν αποκεφαλίστηκε στις 13 Ιανουαρίου του 1806 από τον Σουλτάνο Σελίμ, ο οποίος εξοργίστηκε από τη συμπεριφορά του κατά τον Ρωσοτουρκικό πόλεμο (1806-1812). Έπειτα, κατασχέθηκε η περιουσία του, η οποία υπολογιζόταν σε πάνω από πέντε εκατομμύρια γρόσια. Τέλος, αξιοσημείωτη είναι η αγάπη του ηγεμόνα Αλέξανδρου Υψηλάντη για την πατρίδα του και η ανάγκη του να προστατεύσει το ελληνικό έθνος, την ελληνική κουλτούρα και γλώσσα, τον ελληνικό πολιτισμό και θρησκεία.

¹ Η αποτυχημένη επανάσταση των Ελλήνων το 1770, γνωστή και με τη δημόδη ονομασία Ορλωφικά ή Ορλοφικά, ήταν κίνημα ανεξαρτησίας που υποκινήθηκε από τους Ρώσους εναντίον των Οθωμανών κατά τη διάρκεια του Ρωσοτουρκικού πολέμου (1768-74)

Β.2. Κωνσταντίνος Υψηλάντης και Ελισάβετ Βακαρέσκου

Οι γονείς του Αλέξανδρου Υψηλάντη, Κωνσταντίνος Υψηλάντης και Ελισάβετ Βακαρέσκου, ήταν και αυτοί πολύ εύποροι. Η μητέρα του ήταν μια πλούσια αρχόντισσα, πολύ όμορφη και επιβλητική, η πριγκίπισσα Ελισάβετ, η οποία φώναζε τον γιο της Αλέκο με βάση τα στοιχεία που αντλούμε από το βιβλίο «Οι Ήρωες του 21 στα παιδικά τους χρόνια».

πατέρα του, Κωνσταντίνος, ήταν και αυτός ηγεμόνας της Μολδοβλαχίας, όπως ο παππούς του (Αλέξανδρος Ι. Υψηλάντης). Μεγάλωσε τα έξι παιδιά του με τον καλύτερο δυνατό τρόπο που μπορούσε, προσφέροντάς τους τα καλύτερα εφόδια και γνώσεις, πάντα μέσα σε ένα αρχοντικό περιβάλλον γεμάτο πατριωτισμό. Χαρακτηριστικά, στο βιβλίο «Οι Ήρωες του 21 στα παιδικά τους χρόνια», αναφέρεται η οικονομική κατάσταση της οικογένειας Υψηλάντη. Ιδιαίτερη βάση έδωσαν οι δύο γονείς ώστε τα παιδιά τους να μάθουν σωστά

ελληνικά, καθώς και γερμανικά και γαλλικά, γι' αυτό και είχαν προσλάβει ιδιωτικούς δασκάλους στο σπίτι. Ντύνονταν, ακόμη, με πλούσια ρούχα, μέχρι και όταν τα αγόρια της οικογένειας έπαιζαν τους «στρατιώτες», το αγαπημένο τους παιχνίδι, χρησιμοποιώντας φανταχτερές επωμίδες του ρωσικού στρατού και γούνινο κασκέτο με μαλαματένιο αστέρι. Το αρχοντικό της οικογένειας ήταν ένα πραγματικό παλάτι, με πολλά δωμάτια, σαλόνι ειδικό για ιδιαίτερες περιστάσεις, μεγάλο κήπο και όλο στολισμένο με πίνακες των προγόνων της οικογένειας, χρυσές κορνίζες και ασημένια ζάρφια (μεταλλικά κύπελα). Υπήρχε επιπλέον και δωμάτιο για να παίζουν τα παιδιά, όταν δεν μπορούσαν να βρεθούν στον κήπο του σπιτιού, τον περισσότερο καιρό δηλαδή, λόγω των κακών καιρικών συνθηκών και του κρύου. Σε αυτό το σημείο να σημειωθεί ότι η μητέρα των Υψηλάντιδων, Ελισάβετ, διέθεσε όλη της την περιουσία για την αντιμετώπιση του αγώνα κατά των Τούρκων και έπειτα και στο εξής ζούσε μόνο με τα απαραίτητα, δηλαδή πολύ φτωχικά. Η πράξη της αυτή φανερώνει το πατριωτικό πνεύμα της οικογένειας.

B.3. Δημήτριος Υψηλάντης

Ο Δημήτριος Υψηλάντης ήταν αδερφός του Αλέξανδρου Υψηλάντη. Μετά την βασική του εκπαίδευση στην Κωνσταντινούπολη και στις παραδουνάβιες ηγεμονίες, φοίτησε σε στρατιωτική σχολή των Παρισίων και κατά την διάρκεια των Ναπολεόντειων Πολέμων¹ υπηρέτησε ως αξιωματικός του ρωσικού στρατού. Ήταν υπασπιστής, με τον βαθμό του λοχαγού, του στρατηγού Ραγιέφσκι στο Κίεβο έως την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης, έχοντας μνηθεί στην Φιλική Εταιρεία από το 1818. Υπήρξε αγνός και ευγενής άνθρωπος γεμάτος πατριωτισμό και ορίσθηκε από τον αδελφό του Αλέξανδρο «Πληρεξούσιος του Γενικού Επιτρόπου της Αρχής» στην Πελοπόννησο όπου και ανέλαβε την αρχιστρατηγία και την οργάνωση τακτικού Στρατού, αλλά και την συγκρότηση κεντρικής πολιτικής εξουσίας. Πολύτιμη υπήρξε και η βοήθεια του Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, με σκοπό τον περιορισμό της ισχύος των κοτζαμπάσηδων που ήθελαν να τον παραμερίσουν.

Γ. Η ιδέα της επανάστασης

Ο Γαλλικός Διαφωτισμός και η γαλλική επανάσταση (1789-1794) δίδαξαν στους λαούς να αντιστέκονται στους τυράννους, γέννησαν τον δημοκρατικό πατριωτισμό και αποτέλεσαν την «μητέρα» των επαναστάσεων του 19^{ου} αιώνα. Το ελληνικό έθνος εμπνεύστηκε από την γαλλική επανάσταση και τον Νεοελληνικό Διαφωτισμό και έθεσε ως στόχο του την απελευθέρωση του από τον οθωμανικό ζυγό. Επέλεξε να θυσιάσει για την ελευθερία του παρά να παραμείνει υποδουλωμένο στους Τούρκους.

¹ Οι Ναπολεόντειοι Πόλεμοι (1803-1815) ήταν μια σειρά συγκρούσεων που έφερε αντιμέτωπους τη Γαλλική Αυτοκρατορία και τους συμμάχους της, υπό την ηγεσία του Ναπολέοντα Α', με μια μεταβαλλόμενη ομάδα ευρωπαϊκών δυνάμεων, όπως η Ρωσία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Αυστρία και η Πρωσία.

Γ.1. Η Φιλική Εταιρεία

Η Φιλική Εταιρεία ήταν μια μυστική οργάνωση που στόχο είχε την προετοιμασία του ένοπλου αγώνα του ελληνικού λαού με βασική ιδέα, την ιδέα της απελευθέρωσης από τον οθωμανικό ζυγό, που τόσα χρόνια κυριαρχούσε στον τότε ελλαδικό χώρο. Δημιουργήθηκε το 1814 στην Οδησό, το μεγαλύτερο λιμάνι της Ρωσίας στη Μαύρη Θάλασσα, με πρωτεργάτες τους ξενιτεμένους Νικόλαο Σκουφά από την Άρτα, Αθανάσιο Τσακάλωφ από τα Ιωάννινα, Εμμανουήλ Ξάνθο από την Πάτμο μαζί με τον Παναγιώτη Αναγνωστόπουλο.

Όπως και οι τεκτονικές εταιρείες της εποχής, η Φιλική Εταιρεία είχε χαρακτήρα συνωμοτικό, διαδικασίες μύησης των μελών στην εκάστοτε τεκτονική στοά, πολύπλοκη εσωτερική ιεραρχία για μεγαλύτερη ασφάλεια και αυστηρά μέτρα για την αυτοπροστασία της, τόσο από τους εχθρούς της από τα ενδότερα, όσο και τους εξωτερικούς άσπονδους φίλους της. Οι Φιλικοί έτσι, επικοινωνούσαν με μυστικούς κώδικες, χρησιμοποιούσαν ψευδώνυμα, κρυπτογραφικό αλφάβητο

και συνθηματικά, κάτι που γνώριζε πολύ καλά ο Ξάνθος που είχε ήδη μνηθεί νωρίτερα στην τεκτονική στοά της Λευκάδας. Βέβαια, εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι η Φιλική Εταιρεία δεν στόχευε στην παγκόσμια κυριαρχία της, ούτε αποζητούσε τεράστια οικονομικά κέρδη, αντιθέτως, το μόνο που ήθελε ως μια συνωμοτική ομάδα που αποτελούνταν από αληθινά παθιασμένους πατριώτες, ήταν η ανεξαρτησία της Ελλάδας.

Η Φιλική Εταιρεία όχι απλώς προετοίμασε οικονομικά την επανάσταση από τις δωρεές που λάμβανε τόσο από επιφανείς Έλληνες όσο και από ξένους Φιλέλληνες, αλλά και προώθησε με μεγάλη μυστικότητα την σημασία του αγώνα και την αξία της ελευθερίας, της δημοκρατίας και της ανεξαρτησίας για τον ελληνικό λαό που τόσα χρόνια παρέμεινε υποδουλωμένος στον οθωμανικό ζυγό. Στις αρχές βέβαια της ίδρυσής της και προκειμένου να αναπτυχθεί (1817-1818), η Εταιρεία απευθυνόταν κυρίως σε πλούσιους Έλληνες εμπόρους, ώστε να εξασφαλίσει χρήματα για την προετοιμασία του αγώνα. Πάρα ταύτα,

όσοι από αυτούς ρωτήθηκαν ήταν αρνητικοί. Αυτή η «απόρριψη» των πλουσίων, οδήγησε τους Φιλικούς να απευθυνθούν σε Έλληνες από κάθε κοινωνική ομάδα, με κυριότερους μικρεμπόρους και διανοούμενους, που βοήθησαν την οργάνωση να «ανθίσει» πολύ πιο σύντομα από ότι θα έκαναν οι πλούσιοι.

Οι Φιλικοί για να πετύχουν τους στόχους τους, έπρεπε να κάνουν τεράστιες οργανωτικές προσπάθειες λόγω της διασκορπισμένης γεωγραφικής έκτασης του ελληνισμού. Έπρεπε να κινητοποιήσουν άτομα που προέρχονταν από διάφορες κοινωνικές τάξεις που θα είχαν, προφανώς, διαφορετικά οικονομικά και κοινωνικά συμφέροντα. Ωστόσο πλεονέκτημα αυτή την φορά είχαν οι Έλληνες, διότι η ιδέα της ελευθερίας και ενός ανεξάρτητου ελληνικού κράτους φάνταζε ιδανική στα μάτια τους. Ήξεραν ότι ήταν έτοιμοι για μια τέτοια αλλαγή. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο και η Φιλική Εταιρεία υιοθέτησε το οργανωτικό πρότυπο που ακολούθησαν και άλλες μυστικές οργανώσεις, όπως αυτή των καρμπονάρων¹. Προετοίμασε έτσι την ψυχολογία των Ελλήνων αγωνιστών στέλνοντας στις ελληνικές περιοχές καθώς και σε ξένες χώρες, με κυριότερες τις χώρες των Βαλκανίων ώστε να επαναστατήσουν και αυτές κατά των Τούρκων, πολλούς αποστόλους της, απλούς ανθρώπους και άσημους, δραστήριους, που κατάφεραν με το πάθος τους για απελευθέρωση, να ιδρύσουν επαναστατικούς πυρήνες. Αυτοί οι επαναστατικοί πυρήνες δημιουργήθηκαν όπως ακριβώς έπρεπε, δηλαδή με τόση μυστικότητα ώστε να μην γίνουν αντιληπτοί από τους Οθωμανούς καθώς και από τις ευρωπαϊκές απολυταρχίες.

¹ Οι **Καρμπονάροι** ήταν μυστικές επαναστατικές οργανώσεις-εταιρείες που ιδρύθηκαν το 19ο αιώνα στην Ιταλία. Οι Ιταλοί *καρμπονάροι* επηρέασαν πολλές άλλες επαναστατικές ομάδες στην Ισπανία, τη Γαλλία, τη Ρωσία (Δεκεμβριστές π.χ.) καθώς και τη Φιλική Εταιρεία, τη μυστική οργάνωση που έθεσε τις βάσεις της Ελληνικής ανεξαρτησίας. Οι στόχοι των καρμπονάρων είχαν πατριωτικό και γενικότερα φιλελεύθερο-δημοκρατικό σκοπό σε μια Ευρώπη που μετά την ήττα του Ναπολέοντα, τα μηνύματα της γαλλικής επανάστασης είχαν ατονήσει και οι αντιδραστικές δυνάμεις της φεουδαρχίας και του συντηρητισμού είχαν επανακτήσει τα πρωτεία.

Τα υποψήφια μέλη δοκιμάζονταν για ένα χρονικό διάστημα και έπειτα, εφόσον ενέκρινε η Εταιρεία την πίστη και την αφοσίωσή τους σε αυτήν, τους ενέτασσε στην οργάνωση. Τα νέα μέλη έπρεπε να ορκιστούν μετά την ένταξή τους, την πίστη και την αφοσίωσή τους στην οργάνωση. Όσοι πρόδιδαν τα σχέδια της Εταιρείας, θανατώνονταν.

Ακολουθούν αποσπάσματα από τον όρκο των Φιλικών:

Ορκίζομαι ενώπιον του αληθινού Θεού οικειοθελώς, ότι θέλω είμαι επί ζωής μου πιστός εις την Εταιρείαν κατά πάντα. Να μη φανερώσω το παραμικρόν από τα σημεία και λόγους της, μήτε να σταθώ κατ' ουδένα λόγον η αφορμή τού να καταλάβωσιν άλλοι ποτέ ότι γνωρίζω τι περί τούτων, μήτε εις συγγενείς μου, μήτε εις πνευματικόν, μήτε εις φίλον μου. [...]

Τέλος πάντων ορκίζομαι εις σε, ω Ιερά Πατρίς [...] και εις την μέλλουσαν ελευθερίαν των ομογενών μου, ότι αφιερώνομαι όλος εις σε. Εις το εξής συ θέλεις είσαι η αιτία και ο σκοπός των διαλογισμών μου. Το όνομά σου ο οδηγός των πράξεών μου, και η ευτυχία σου η ανταμοιβή των κόπων μου. [...].

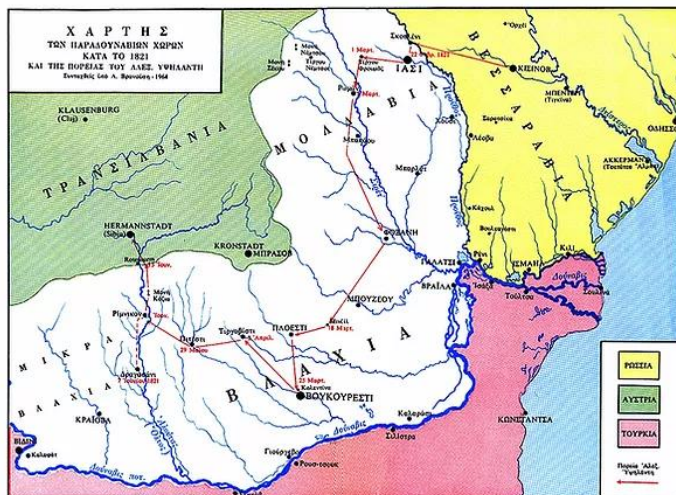
Τέσσερα χρόνια μετά την ίδρυσή της, το 1818 δηλαδή, η έδρα της Φιλικής Εταιρείας μεταφέρεται στην Κωνσταντινούπολη.

Οι αγωνιστές πια ήταν έτοιμοι για τον πολυπόθητο αγώνα τόσο ηθικά όσο και από άποψη εξοπλισμού. Το μόνο που έλειπε ήταν να οριστεί ο αρχηγός των Φιλικών.

Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης, έτσι, ανέλαβε από τις 12 Απριλίου 1820 την ηγεσία της Φιλικής Εταιρείας, αφού ο Ιωάννης Καποδίστριας, Υπουργός Εξωτερικών του τσάρου της Ρωσίας, είχε ήδη απορρίψει την πρόταση του Εμμανουήλ Ξάνθου για την ηγεσία της Φιλικής Εταιρείας. Ο Υψηλάντης ανακηρύχθηκε έτσι Γενικός Επίτροπος της Αρχής.

Γ.2. Η επανάσταση ξεκινά από την Μολδοβλαχία

Στο Κισνώβ της Ρωσίας, στο αρχοντικό της οικογένειας Υψηλάντη και συγκεκριμένα την 16^η Φεβρουαρίου του 1821, λαμβάνεται η τρανή απόφαση της ελληνικής επανάστασης. Γύρω από το τραπέζι βρίσκονται καθισμένα τα τέσσερα από τα πέντε αδέρφια, οι Αλέξανδρος, Δημήτριος, Νικόλαος και Γιώργος μαζί και οι δύο γραμματικοί, δηλαδή οι Λασσάνης από την Κοζάνη και Τυπάλδος, όπου συντάσσουν την

προκήρυξη της επανάστασης. Σύμφωνα λοιπόν, με το ιστορικό ανθολόγιο του Αριστοτέλη Χρ. Κωστόπουλου «Το Θαύμα του 1821», ο Υψηλάντης με φωνή αργή και γαλήνια λέγει: *όλα τα προσφέρουμε θυσία στρατιωτική*. Ο Υψηλάντης έτσι προσφέρει, τόσο τα χρήματα του από τον μισθό που λαμβάνει από την ρωσική υπηρεσία στην οποία εργάζεται, όσο και τα κτήματα της οικογένειάς του στην Βλαχία, στον απελευθερωτικό αγώνα. *«Ας δώσουμε και τους ίδιους τους εαυτούς μας θυσία στο βωμό της πατρίδας. Έτσι μόνο θα εκτελέσουμε την παραγγελία του πατέρα μας και θα εκδικηθούμε για τα βασανιστήρια που υπόφερε ο πάππος μας και πέθανε από αυτά. Όλα ας τα δώσουμε στην πατρίδα! Ας κινήσουμε το ιερό αγώνα γι' αυτή»*. Την ίδια στιγμή κιάλας, ο Αλέξανδρος πηγαίνει στην μεγάλη πια σε ηλικία μητέρα του, με σκοπό να της ανακοινώσει τις αποφάσεις που πήραν αυτός και τα αδέρφια του, τόσο για την οικονομική τους συνεισφορά στον αγώνα, εφόσον και η ίδια είναι σύμφωνη, όσο και για την αξία που είχε για αυτούς η συμμετοχή τους αλλά και η συμβολή τους στον αγώνα του '21. Η μητέρα του με δάκρυα στα μάτια και βαθιά συγκινημένη από την αποφασιστικότητα και την ανδρεία των γιών της, προφέρει γλυκά: *Παιδιά μου, εγώ προσφέρω εσάς τα φίλτατά μου και θα λυπηθώ τα ρούβλια¹*;

1 αναφορά στα έσοδα του κτήματος στην Κόζνιτσα, που δίνει έσοδα πενήντα χιλιάδες ρούβλια.

Μετά λοιπόν από αυτά τα τελευταία συγκινητικά λόγια μεταξύ μάνασ-γιου, η απόφαση είχε ληφθεί οριστικά και ο Αλέξανδρος, όντας έτοιμος πια να αγωνιστεί, υπογράφει με το αριστερό του χέρι το όνομά του στην προκήρυξη για την αρχή της επανάστασης στην Μολδοβλαχία.

Ακολουθεί απόσπασμα από την προκήρυξη προς τους Έλληνες Μολδαβίας και Βλαχίας:

Ιδού μετά τοσούτων αιώνων οδύνας, απλώνει πάλιν ο φοίνιξ της Ελλάδος μεγαλοπρεπώς τας πτέρυγας του και προσκαλεί υπό την σκιάν αυτού τα γνήσια και ευπειθή τέκνα της! Ιδού, η φίλη ημών Πατρίς Ελλάς ανυψώνει μετά θριάμβου τας προπατορικές της σημαίας! Ο Μωρέας, η Ήπειρος, η Θεσσαλία, η Σερβία, η Βουλγαρία, τα Νησιά του Αρχιπελάγους, εν ενί λόγω η Ελλάς άπασα επίασε τα όπλα, δια να αποτινάξη τον βαρύν ζυγόν των Βαρβάρων και ενατενίζουσα εις το μόνον νικητήριον όπλον των Ορθοδόξων, τον τίμιον, λέγω, και ζωοποιόν Σταυρόν, κράζει μεγαλοφώνως υπό την προστασίαν μεγάλης και κραταιάς δυνάμεως, Εν τούτω τω σημείω νικώμεν! Ζήτω η Ελευθερία! ...

Γ.3 Η πρώτη μάχη

Στις 21 Φεβρουαρίου 1821 στο Γαλάτσι της Μολδαβίας δόθηκε η πρώτη μάχη αυτού του ιερού αγώνα. Μετά την διαταγή του Αλέξανδρου Υψηλάντη, ο διοικητής του στρατιωτικού σώματος της περιοχής εκείνης, Βασίλειος Καραβιάς, συνοδεία 150 ένοπλων Ελλήνων και δύο κανονιών, προχώρησαν στο σπίτι του Τούρκου στρατιωτικού διοικητή του Γαλασίου, ζητώντας τους να παραδώσουν τα όπλα τους και να οπισθοχωρήσουν. Η άρνηση δεν άργησε να έρθει από την πλευρά του Τούρκου διοικητή και αμέσως οι στρατιώτες του πυροβόλησαν σκοτώνοντας ακαριαία τους πρώτους ήρωες της επανάστασης, τον Έλληνα σημαιοφόρο Δήμο και έναν στρατιώτη τον Σπύρο Παριανό. Έπειτα από τον πρώτο πυροβολισμό κατά των Ελληνικών δυνάμεων, η μάχη που ακολούθησε ήταν σκληρή και αδιαμφισβήτητα εξαιρετικά πεισματώδης, αφού

διήρκησε εννέα ολόκληρες ώρες. Οι Έλληνες με την επιμονή τους, κατάφεραν να σκοτώσουν σχεδόν όλους τους Τούρκους που τους επιτέθηκαν. Οι τριάντα περίπου Τούρκοι που επέζησαν, ο Καραβιάς τους αφόπλισε και τους άφησε ελεύθερους να φύγουν. Αυτή ήταν και η πρώτη μάχη της Ελληνικής Επανάστασης, στην οποία σκοτώθηκαν δεκαπέντε Έλληνες. Τόσο οι δεκαπέντε νεκροί όσο και οι υπόλοιποι σύντροφοί τους που επέζησαν, κέρδισαν και την πρώτη τους νίκη, έχοντας ηθικό ακμαιότατον.

Την επομένη κιόλας, την 22^α Φεβρουαρίου του 1821 δηλαδή, ο Αλέξανδρος και τα αδέρφια του, Νικόλαος και Γεώργιος, μαζί με μερικούς ακόμα στρατιώτες πέρασαν τον ποταμό Προύθο. Η ελληνική επανάσταση η οποία πριν λίγο φάνταζε πολύ μακρινή, δεν είναι πια ένα όνειρο. Τώρα πια η φρουρά του ηγεμόνα της περιοχής είχε παραταχθεί και ήταν έτοιμη να υποδεχτεί τον Υψηλάντη στο Ιάσιο, την πρωτεύουσα της Μολδαβίας. Οι διακόσιοι ιππείς που τον περίμεναν, έπειτα τον συνόδευσαν ως την πόλη.

Δ. Η επανάσταση στην Μολδοβλαχία

Δ.1. «Μάχου υπέρ Πίστεως και Πατρίδος»

Το *Μάχου υπέρ Πίστεως και Πατρίδος* αποτέλεσε την επαναστατική προκήρυξη που κυκλοφόρησε ο ίδιος ο Αλέξανδρος Υψηλάντης στο Ιάσιο της Μολδοβλαχίας την 24^η Φεβρουαρίου του 1821, σηματοδοτώντας την έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα προς την ελευθερία, με αφετηρία τις παραδουνάβιες ηγεμονίες. Η συγκεκριμένη προκήρυξη είχε στόχο να κινητοποιήσει καθώς και να ξεσηκώσει τον ελληνικό λαό κάνοντας αναφορές στους αγώνες των ευρωπαϊκών κρατών που ήταν κι αυτά υποδουλωμένα. Ακόμη, διαβεβαιώνει έμμεσα ότι η Ρωσία (η «Κραταιά δύναμις») θα βοηθήσει την Ελληνική Επανάσταση.

Ακολουθεί απόσπασμα από την προκήρυξη:

Η ώρα ήλθεν, ω Άνδρες Έλληνες! Προ πολλού οι λαοί της Ευρώπης, πολεμούντες υπέρ των ιδίων Δικαιωμάτων και ελευθερίας αυτών, μας προσκάλουν εις μίμησιν [...]

Οι φωτισμένοι λαοί της Ευρώπης [...] πλήρεις ευγνωμοσύνης διά τας προς αυτούς των Προπατόρων μας ευεργεσίας, επιθυμούσι την ελευθερίαν της Ελλάδος.

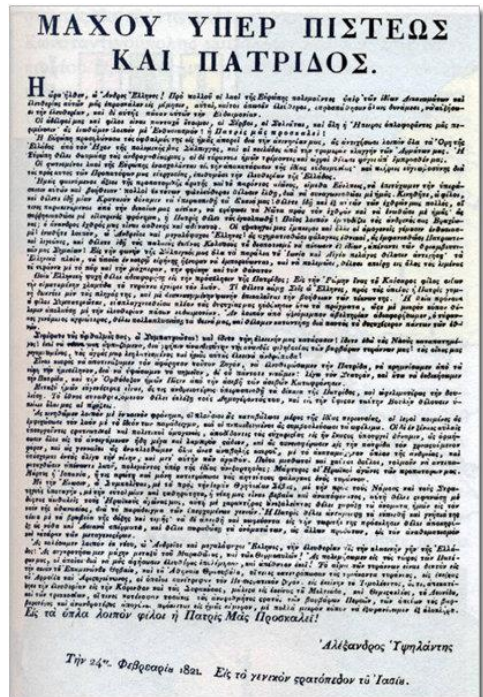
Ημείς φαινόμενοι άξιοι της προπατορικής αρετής και του παρόντος αιώνας, είμεθα Εύελπεις, να επιτύχωμεν την υπεράσπισιν αυτών και βοήθειαν. πολλοί εκ τούτων φιλελεύθεροι θέλουσιν έλθη, διά να συναγωνισθώσι με ημάς. Κινηθήτε, ω φίλοι, και θέλετε ιδή μίαν Κραταίαν δύναμιν να υπερασπισθή τα δικάιά μας! [...]

Ας καλέσωμεν λοιπόν εκ νέου, ω Ανδρείοι και μεγαλόψυχοι Έλληνες, την ελευθερίαν εις την κλασσικήν γην της Ελλάδος!

Εις τα όπλα λοιπόν φίλοι, η Πατρίς μάς προσκαλεί!

Δ.2. Η πρώτη σημαία

Την 26^η Φεβρουαρίου, ο ενθουσιασμός του κόσμου ήταν εμφανής. Οι καμπάνες χτυπώντας πανηγυρικά και ο κόσμος - λαός, αρματωμένοι, καβαλάρηδες και πεζοί, γυναίκες και νοικοκύρηδες- έφταναν στην εκκλησία των Τριών Ιεραρχών όπου και θα πραγματοποιούνταν η μεγάλη τελετή ώστε να αγιαστεί η επανάσταση, η σημαία και ο αρχηγός της, ο Αλέξανδρος. Όταν ο Αλέξανδρος κατέφτασε μαζί με τους διακόσιους ιπείς, οι επιφανείς Φιλικοί τον υποδέχτηκαν θερμά όπως και ο λαός που ζητωκραύγαζε για χάρη του. Θα λέγαμε ότι ο Αλέξανδρος είχε γίνει πια ο αγαπημένος του λαού τόσο για το γεγονός ότι ο ίδιος και η οικογένειά του προσέφεραν την περιουσία τους για τον ελληνικό αγώνα όσο και για την ηθική υποστήριξη αλλά και στρατιωτική του συμβολή στην επανάσταση. Ο μητροπολίτης του Ιασίου Βενιαμίν, αφού υποδέχτηκε τον Αλέξανδρο, ευλόγησε την σημαία της επαναστάσεως. Στο ένα χέρι του

κρατούσε τον σταυρό, την Αγία Ελένη με τον Μέγα Κωνσταντίνο με την επιγραφή «ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ» και στο άλλο τον φοίνικα με την επιγραφή «Εκ της στάκτης μου αναγεννώμαι». Ο φοίνικας, μάλιστα, χρησιμοποιήθηκε από την Φιλική Εταιρεία (όπως και στις μασονικές στοές ως έμβλημα της μεγάλης στοάς) ως σύμβολο της ανάστασης του ελληνικού κράτους και από την κυβέρνηση Καποδίστρια ως εθνόσημο καθώς και ως νόμισμα. Η συγκεκριμένη στιγμή ήταν τόσο έντονη όχι μόνο για ολόκληρο τον ελληνισμό αλλά και για τον ίδιο τον Υψηλάντη που με βουρκωμένα μάτια δεχόταν το σπαθί του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου από τον μητροπολίτη. Αυτή ήταν η πρώτη φορά που η Εκκλησία ευλογούσε την ελληνική σημαία και έναν Έλληνα αρχηγό, ο οποίος ήταν απόγονος των Κομνηνών, φημισμένος πολεμιστής και διψασμένος για εκδίκηση. Ο ελληνισμός ήταν πιο έτοιμος από ποτέ, ενωμένος με έναν κοινό στόχο: την ελευθερία του. Όλοι τώρα φώναζαν «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Ή ΘΑΝΑΤΟΣ».

Δ.3. Ο νέος Ιερός Λόχος

Ο Ιερός Λόχος διαδραμάτισε καταλυτικό ρόλο στην πορεία της ελληνικής επανάστασης. Αποτελούνταν από μαθητές που απήγγειλαν τον όρκο του Ιερού Λόχου της Θήβας καθώς ήταν συγκινημένοι και ταυτόχρονα ενθουσιασμένοι από την ανδρεία που έδειξαν οι Θηβαίοι στην αρχαιότητα. Κάποια μέρα, λοιπόν, στο Βουκουρέστι, ο Γεώργιος Γεννάδιος, μίλησε στους μαθητές του για την σκλαβωμένη πατρίδα και αφότου η επανάσταση άρχισε από εκεί, μίλησε για ώρες για τον Ιερό Λόχο της Θήβας. Από εκεί και έπειτα κανείς από τους μαθητές δεν δίστασε να υπερασπιστεί τα ιδανικά και να σώσει την πατρίδα του. Έτσι, στο Φωξάνι, πόλη στα σύνορα μεταξύ Βλαχίας και Μολδαβίας, όλοι αυτοί οι μαθητές παρουσιάστηκαν στον Αλέξανδρο Υψηλάντη μαζί με τον οποίο συγκρότησαν μια ειδική στρατιωτική μονάδα, που οργανώθηκε με ιδιαίτερη πειθαρχία και ονομάστηκε Ιερός Λόχος. Οι Ιερολοχίτες στην στολή τους, έφεραν σχεδιασμένα τα σύμβολα του

θανάτου, ένα κρανίο και δύο κόκαλα χιαστί δηλαδή και τις λέξεις «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Ή ΘΑΝΑΤΟΣ» στο ψηλό τους καπέλο.

Ακολουθεί απόσπασμα από τον όρκο των Ιερολοχιτών:

Ως Χριστιανός ορθόδοξος και υιός της ημετέρας Καθολικής Εκκλησίας, ορκίζομαι στο όνομα του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού και της Αγίας Τριάδας να μείνω πιστός εις την Πατρίδα μου και εις την Θρησκείαν μου.

Ορκίζομαι να ενωθώ με όλους τους αδελφούς μου Χριστιανούς δια την ελευθερίαν της Πατρίδος μας.

Ορκίζομαι να χύσω και αυτήν την υστέραν ρανίδα του αίματός μου υπέρ της θρησκείας και Πατρίδος μου [...]

Δ.4. Η αντίδραση του σουλτάνου και ο Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄

Η είδηση ότι η επανάσταση ξεκίνησε από την Μολδοβλαχία έφτασε στα αυτιά του σουλτάνου την 1^η Μαρτίου του 1821. Με τον φόβο ότι όλοι οι Έλληνες θα ξεσηκωθούν, ο σουλτάνος διέταξε την σφαγή όλων των Ελλήνων. Η συγκεκριμένη απόφαση έπρεπε ωστόσο να εγκριθεί από τον σείχουισλάμη, τον θρησκευτικό ηγέτη των Τούρκων, ο οποίος τελικά δεν έδωσε την έγκρισή του. Λέγεται, ότι ο πατριάρχης Γρηγόριος ο Ε΄ ήταν αυτός που έπεισε τον σείχουισλάμη να μην εγκρίνει την σφαγή, πείθοντάς τον ότι όλοι σχεδόν οι Έλληνες διαφωνούσαν με την τακτική που ακολουθούσε ο Υψηλάντης. Έτσι σώθηκε το γένος. Ο συγκεκριμένος σείχουισλάμης εξορίστηκε από την Πόλη και σκοτώθηκε από ανθρώπους του σουλτάνου. Έπειτα από λίγες μέρες, ο σουλτάνος διέταξε να κρεμάσουν και τον πατριάρχη.

Ο πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄ έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πορεία του αγώνα. Παρά το γεγονός ότι βρέθηκε σε πολύ δύσκολη θέση αφού ήξερε τις ουσιαστικές προθέσεις του σουλτάνου, παρέμεινε ακλόνητος στο θρόνο του και δεν εμπόδισε

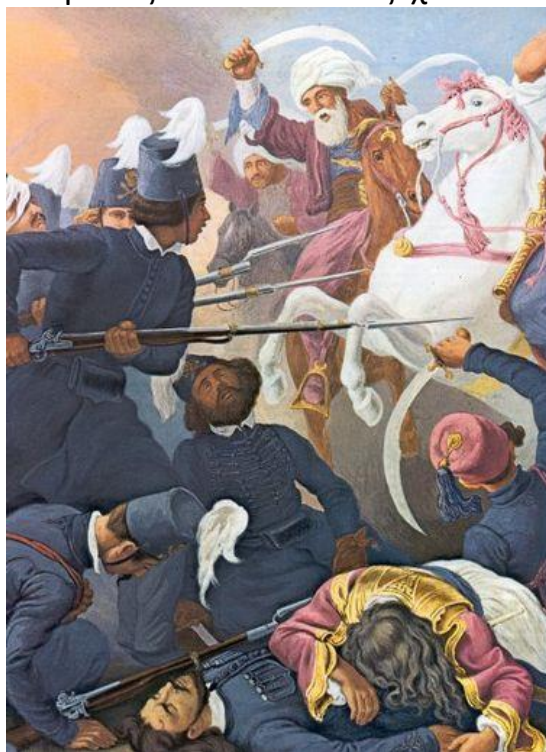

τον αγώνα από την Πελοπόννησο, όπως του προτάθηκε, διότι πίστευε ότι ο σουλτάνος θα έβρισκε οποιαδήποτε δικαιολογία για να

πραγματοποιήσει τις ωμότητές του, ακόμα και αν ο ίδιος πίστευε ότι η Πελοπόννησος ήταν η μοναδική τους σωτηρία. Λαμβάνοντας όλες του τις ευθύνες, ο Γρηγόριος Ε΄ και οι αρχιερείς μαζί με τους άρχοντες των Ελλήνων της Πόλης, στις 23 Μαρτίου 1821 υπέγραψαν τον αφορισμό του Υψηλάντη.

Δ.5. Η μάχη στο Δραγατσάνι

Η καθοριστικότερη από όλες τις μάχες ήταν αυτή στο χωριό Δραγατσάνι στις 19 Ιουνίου του 1821 όπου και οι Ιερολοχίτες ηττήθηκαν. Πολεμούσαν μέσα στην σιγανή βροχή που συνεχώς δυνάμωνε. Με βήμα ταχύ και οργανωμένοι σε δύο πτέρυγες συγκρούστηκαν με 2.600 Τούρκους. Από παντού ξεχύνονταν νεκροί. Ασυνήθιστοι οι Ιερολοχίτες

στον πόλεμο μαχόμενοι όμως με ψυχή γεμάτη ηρωισμό και υπερηφάνεια, διαλύθηκαν. Όσοι απόμειναν, οπισθοχώρησαν με βήμα αργό φωνάζοντας: «Εύκολα οι Έλληνες δεν παραδίνονται!». Η μάχη συνεχίστηκε ώσπου ο Γεωργάκης Ολύμπιος έφτασε για να υπερασπιστεί τους Έλληνες εθελοντές. Υπολογίζεται ότι στην μάχη αυτή χάθηκαν περίπου 500 Τούρκοι.

Ο Υψηλάντης εκεί έχασε πάνω από τους μισούς στρατιώτες του. Άλλοι Έλληνες αντιστάθηκαν με επιτυχία

στο Σκουλένι αλλά τελικά διαλύθηκαν, ενώ περίπου 100 κατόρθωσαν να φτάσουν πεζοί στην Ελλάδα. Οι αρχηγοί Ιωάννης Φαρμάκης και Γεωργάκης Ολύμπιος ηττήθηκαν τον Σεπτέμβριο του '21 πολεμώντας εναντίον των Τούρκων. Ο Γεωργάκης Ολύμπιος και οι συμπολεμιστές του ανατινάχθηκαν στη μονή Σέκου, για να μην πιαστούν αιχμάλωτοι από τους Οθωμανούς.

Ε.1. Το τέλος του Υψηλάντη

Η συντριπτική ήττα των Ιερολοχιτών στο Δραγατσάνι στέρησε από τον στρατηγό Υψηλάντη τους στρατιώτες του. Ο ίδιος, με σκοπό την επιστροφή του στην Ελλάδα ζήτησε από τους Αυστριακούς να του επιτρέψουν την διέλευσή του από την Αυστρία στο Παρίσι, κάτι που του υποσχέθηκε ο αυτοκράτορας της Αυστρίας. Χωρίς όμως ο Υψηλάντης να περιμένει κάτι τέτοιο, με διαταγή του Μέτερνιχ, οδηγήθηκε στο φρούριο Μπουγκάτς μαζί με τους αδερφούς του Νικόλαο και Γεώργιο και τους Λασσάνη, Γ. Ορφανό, Κ. Καραβελλόπουλο και Γαρνόφσκι, στο οποίο παρέμειναν μέχρι τις 24 Νοεμβρίου του 1827. Σε όλο αυτό το διάστημα της φυλάκισής τους, η υγεία του Υψηλάντη κλονίστηκε. Μετά από σχεδόν δύο μήνες από την αποφυλάκισή του ξεψύχησε μέσα σε άθλιες συνθήκες. Ήταν 31 Ιανουαρίου του 1828. Η επίσημη αιτία του θανάτου του: υδρωψία του στήθους και του καρδιακού θυλακίου (δηλαδή διεύρυνση της καρδιάς). Η ζωή του και οι τρόποι του υποδεικνύουν ότι είχε Μυοτονική δυστροφία (DM).

Με βάση βέβαια τον Λασσάνη, ο θάνατος του Υψηλάντη έχει άμεση σχέση με την μικροψυχία των Ελλήνων. Λέγεται ότι ο γιατρός που στάλθηκε ώστε να βοηθήσει τον Υψηλάντη τού χορηγούσε ένα «ιατρικό» παρασκεύασμα που ήταν ανάμειξη κονιάματος αντιμονίου, στρυχνίνης και δηλητηρίου οχιάς το οποίο και βρέθηκε σε μια άκρη του δωματίου στο ξενοδοχείο «Χρυσό Αχλάδι» στο οποίο και διέμενε ο Υψηλάντης.

Σημείωση: Ο Λασσάνης αφηγείται ότι ο Μέτερνιχ του εκμυστηρεύτηκε πως ο μοναδικός που θα μπορούσε να βρει την αιτία του θανάτου του Υψηλάντη θα ήταν ο Καποδίστριας, γιατί *ο μόνος αντίπαλος που δεν νικιέται είναι ο έντιμος, και τέτοιος είναι ο Καποδίστριας.*

Ε.2. Η μεγαλύτερη επιθυμία του Υψηλάντη

Λίγο πριν ξεψυχήσει, ο Λασσάνης διάβαζε στον Υψηλάντη απόσπασμα από τον «Αυστριακό Παρατηρητή» σχετικό με τον κυβερνήτη Ι.

Καποδίστρια. Καθώς ξεψυχούσε ο Αλέξανδρος, ζήτησε από τον Λασσάνη την απόσπαση της καρδιάς του από το σώμα του και την μεταφορά της στην Ελλάδα, κάτι το οποίο ο φίλος του πια Λασσάνης και έκανε. Η ελληνική παροικία της Βιέννης τον κήδεψε με τιμές. Η καρδιά του μεταφέρθηκε έπειτα

από τον αδερφό του Υψηλάντη, Γεώργιο, στην μητρόπολη της Αθήνας και φυλάσσεται σε επίχρυση θήκη στην εσοχή του νότιου τοίχου μαζί με την καρδιά του Γεωργίου επίσης, με την επιγραφή «Καρδίαι Αλ. και Γ. Υψηλάντου», ενώ στις 27 Νοεμβρίου 1859 με φροντίδα της Μαρίας Υψηλάντη Μουρούζη (σύζυγος του Γεωργίου) οι καρδιές μεταφέρθηκαν στο παρεκκλήσι των Ταξιαρχών στο Αμαλίειο Ορφανοτροφείο κορασίδων.

Βιβλιογραφία

Βιβλία

- Κωστόπουλου Αρ., Κωτουλοπούλου- Κωστοπούλου Β., *Το θαύμα του 1821*, Μαλλιάρης-Παιδεία, Θεσσαλονίκη, 2007.
- Βουρνά Τ., *Ιστορία της νεώτερης Ελλάδας- Από την επανάσταση του 1821 ως το κίνημα στο Γουδί (1909)*, Πατάκης, Αθήνα, 2011
- Κασιμάτη Π., *Αλέξανδρος Υψηλάντης, ο τελευταίος πρίγκιπας*, Λιβάνη, Αθήνα, 2020
- Λάμπας Τ., *Οι ήρωες του 21 στα παιδικά τους χρόνια*, Πατάκης, Αθήνα, 1973
- Κολιόπουλος Ι. κ.ά., *Ιστορία ΣΤ' Δημοτικού - Ιστορία του νεότερου και σύγχρονου κόσμου*, Διόφαντος, 2012
- Λούβη Ε., Ξιφαράς Χ.Δ., *Ιστορία Γ' Γυμνασίου - Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία*, Διόφαντος, 2007
- *ΒΑΣΙΚΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ (ΤΩΝ ΝΕΩΝ)*, εκδόσεις Χάρη Πάτση, Αθήνα, 1978/1980
- Δεσποτόπουλος, Αλ., *στο ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ, τ. ΙΒ*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 1980

Ιστοσελίδες

http://el-pontos.blogspot.com/2011/03/1821_27.html

<https://www.tovima.gr/2020/10/02/culture/o-aleksandros-ypsilantis-kai-to-protο-polemiko-symvoulιo-tis-epanastasis-tou-1821/>

<https://www.tovima.gr/2021/02/22/culture/22-fevrouariou-1821-o-aleksandros-ypsilantis-ksekina-tin-elliniki-epanastasi/>

<https://www.sansimera.gr/articles/898>

<https://el.wikipedia.org>

<https://www.ypsilantio.gr/>

http://photodentro.edu.gr/photodentro/epanastasi_thourios_pidx0051813/texts/orkos_fili_kwn.html

[https://www.mixanitouxronou.gr/to-ekklisaki-tis-athinas-opou-topothetithikan-mistika-i-tarichevmenes-kardies-ton-adelfon-ipsilanti-tis-ekripse-eki-i-maria-ipsilanti-apogotevmeni-
apo-tin-stasi-tis-politias-apananti-stin-ikogenia-t/](https://www.mixanitouxronou.gr/to-ekklisaki-tis-athinas-opou-topothetithikan-mistika-i-tarichevmenes-kardies-ton-adelfon-ipsilanti-tis-ekripse-eki-i-maria-ipsilanti-apogotevmeni-
apo-tin-stasi-tis-politias-apananti-stin-ikogenia-t/)

Οι εικόνες πάρθηκαν από τις σχετικές ιστοσελίδες.